

статей, а також некоректні або спотворені переклади окремих лексем. Такі недоліки можуть суттєво впливати на достовірність інформації та знижувати практичну цінність словника, жодних альтернатив якому, крім російсько-литовських словників, наразі немає.

Ключові слова: *лексикографія, українська мова, литовська мова, мовний контакт, запозичення, русифікація.*

Юлія БАЛАЖ

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Поліфункціональність дативу в контексті семантичного поширення структури речення

У статті здійснено функційно-граматичний аналіз дативу в сучасній українській мові як потужного інструменту семантичного поширення предикативної структури речення. З позицій функційної граматики датив розглядається не лише як непрямий синтаксичний актант, а як категорія, що бере активну участь у формуванні аргументної структури дієслівного предиката. У центрі нашої розвідки – здатність дативного компоненту структурувати предикатні відношення шляхом інтеграції учасників ситуації, які не входять до базової валентності вербатива, але значуще модифікують його семантику. Ми акцентували нашу увагу на функціональній мобільності дативу в межах вербативів з експерієнціальним, афектованим або інтенціональним змістом. Описано синтаксичні моделі, у яких датив виконує структуроутворювальну роль, забезпечуючи реалізацію вторинної валентності та комунікативного фокусу. Виявлено, що датив часто сигналізує наявність імпліцитного адресного чи емоційно орієнтованого вектора ситуації, завдяки чому бере участь у формуванні глибинного рівня семантичної структури речення. Зокрема, продемонстровано, що датив здатен відображати міжсуб'єктні відношення навіть у відсутності експліцитного адресата. У низці конструкцій він виконує роль актуалізатора вторинного комунікативного центру, зсуваючи інформаційну вагу висловлення. Це дозволяє розглядати датив як засіб не лише синтаксичної, а й дискурсивної організації тексту. У межах аналізованого матеріалу спостерігається тенденція до розширення функціонального поля дативу в неканонічних предикативних моделях. Таким чином, датив постає як динамічна категорія, що віддзеркалює взаємодію граматичних, семантичних і прагматичних чинників у структурі українського речення. Наше дослідження сприяє глибшому розумінню статусу дативу в системі синтаксичних поширювачів, а також дозволяє розглядати його як засіб концептуального структурування предикації у мові. Отримані результати становлять інтерес для подальших студій у галузі синтаксису, семантики та когнітивної лінгвістики.

Ключові слова: *функційна граматика, синтаксичне поширення, валентність предиката, непрямі актанти, семантика, мультифункціональність, датив.*